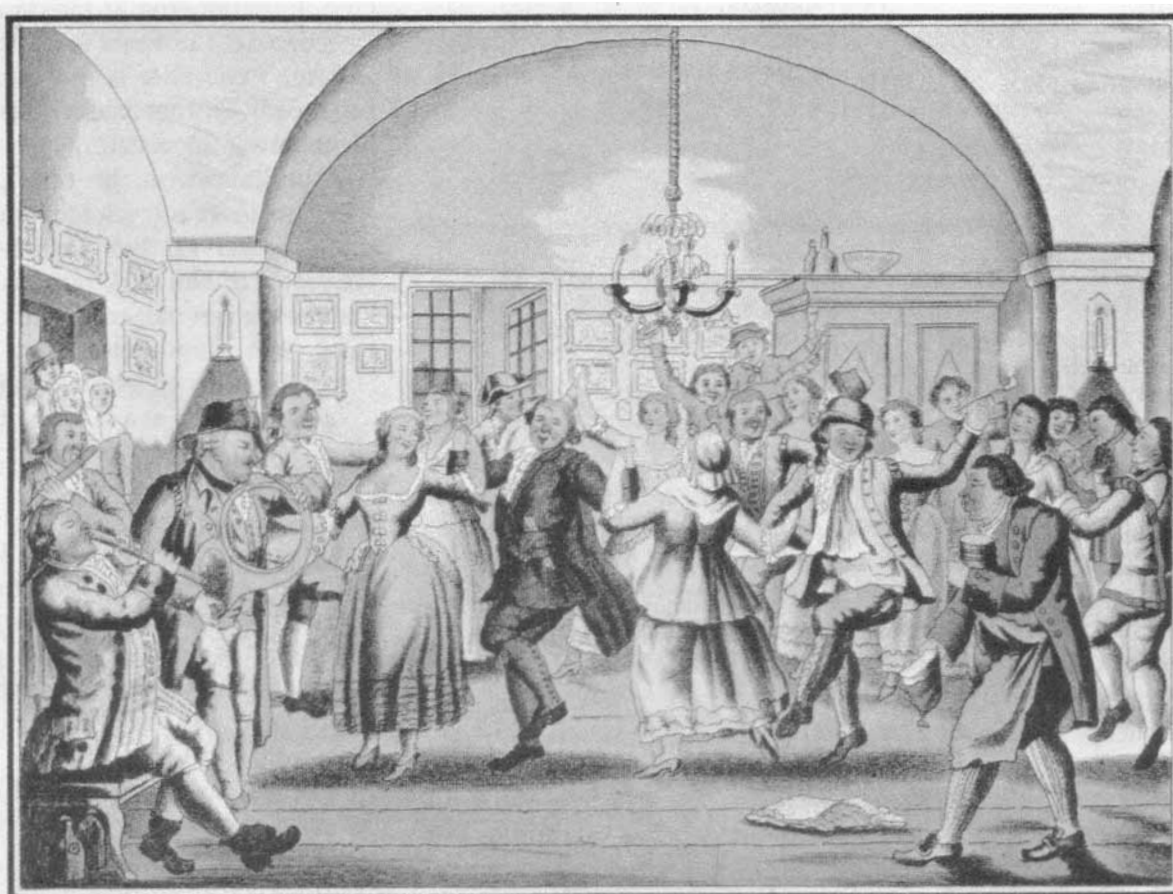


Movitz

Svenska Hornsällskapets medlemstidning

Nummer 1, juni 1993



Balen på Gröna Lund.

Fredm. Epist. N^o 62

--- Movitz Valdthornet nu lutar,
Och med Pålska öppnar han Baln.
Rätt som han börjar han slutar,
Hör hur han drillar och tutar, ---
Ögonen spända på noten;
Hvar gång han pruttar rörs foten;
Hur han stampar! — kors han är gal'n.
Se hvar han står i surtouten;
Munstycket blänker i truten,
Och Ljus-kronan glimmar i saln.

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Första årsmötet	4
Hornets historia I	5
Skivtips	6
Horn funna i Maria kyrka	7
Repertoartips	10
Protokoll	11
Aktuellt	12

Utgivare:

Svenska Hornsällskapet

Redaktion:

Daniel Brandell
Thomas Ekman
Sven Eliasson
Christer Printz

Medarbetare i detta nr:

Maria Becker
Anita Andersson

Tryckeri:

Printit, Göteborg

Årsavgift:

200 kr
100 kr för studerande
300 kr för familj



Hornister, detalj ur målning av okänd konstnär (ca 1760)

Svenska hornsällskapets styrelse- medlemmar

Ordförande

Hans-Erik Holgersson 0570-125 93
Ingesundsvägen 9B
671 33 ARVIKA

Kassör

Anita Andersson 08-669 68 42
Anders Reimersväg 11 1tr
117 50 STOCKHOLM

Sekreterare

Helena Sandström 0921-164 62
Garvaregatan 3A 3tr
961 35 BODEN

Övriga ledamöter

Rolf Bengtsson 08-759 62 69
Blåvidegränd 88
162 45 VÄLLINGBY

Thomas Kjellén 040-26 10 32
Kronobergsvägen 10 A 1tr
217 41 MALMÖ

Suppleanter

Ingemar Näslund 0620-224 52
Östanbäck 8134
881 94 SOLLEFTEÅ

Staffan Sjösvärd 0585-43039
Bäckatorp Dormen
716 94 MULLHYTTAN

Tidningsgruppens medlemmar

Daniel Brandell 08-21 49 06
Österlånggatan 23
111 31 STOCKHOLM

Thomas Ekman 040-49 66 32
Giggatan 12
212 42 MALMÖ

Sven Eliasson 0500-41 46 92
Havstenavägen 36
541 43 SKÖVDE

Christer Printz 0171-701 14
Rösta
740 81 GRILLBY

Detta är det första numret av **Movitz**, Svenska Hornsällskapets forum.

Movitz anspelar naturligtvis på Bellmans figur:

Fader Movitz; Constapel, namnkunnig af sin Concert på Tre Byttor; Componerat Musiken til *Serlachii Vårblomma*

som han är presenterad i inledningen till Fredmans Epistlar.

Movitz var liksom flera av personerna i Epistlarna musiker och bl a hornist. Hornet verkar ha varit något av ett favoritinstrument för Bellman, åtminstone vad gäller imitationer och anspelningar i texten. Imitationerna är tänkta att göras där det i noterna står inprickat *Corno, V:cllo* eller något annat instrument. Hornet är det oftast förekommande instrumentet och hornimitationerna är ofta parade med burleska uttryck i texten.

Vi tycker att Bellmans Movitz, oavsett om han verkligen har existerat eller om var en uppdiktad figur och sammansatt av flera personer, som en av de första svenska hornisterna ska få äran att ståta med sitt namn på vår medlemstidnings förstasida.

Movitz är inte bara tidningsgruppens och styrelsens forum. Alla är välkomna att bidra med artiklar och notiser om sådant som kan vara av intresse för oss andra. Det kan vara rapporter från evenemang av olika slag eller tips om kommande dito. Artiklar om pedagogik, historia, amatörmusiklivet, eller aspekter på musikeryrket är också välkomna, liksom ren hornkuriosa och anekdoter.

Skulle du ha något att bidra med, skicka i så fall ditt bidrag till någon av oss i tidningsgruppen. Vi tar helst emot manus på diskett (pc eller mac) med tillhörande pappersutskrift, men det går också bra att skriva på skrivmaskin eller (om du har snygg handstil) för hand.



Tidningsgruppen

Ordföranden har ordet

Vi som hänger på låset...!

Det är med stor glädje som jag ber att få hälsa Er välkomna till detta första nummer av Svenska Hornsällskapets egen tidning. Detta opus 1 med sina efterföljande publikationer kommer att bli en betydelsefull länk i föreningens arbete. Dels när det gäller att sprida viktig information från styrelsen, eller när någon medlem vill framföra sina tankar och idéer om någonting. Dels när det händer eller har hänt något hornistiskt intressant, som är värt att berätta om.

Styrelsen har nu haft ett par sammanträden, och allt eftersom medlemsantalet stiger börjar vi också skönja de ekonomiska ramar vi har att arbeta efter. I skrivande stund rapporterar kassören att Svenska Hornsällskapet i april bestod av ett 70-tal medlemmar, och det är min förhoppning att den siffran kommer att öka i ganska rask takt efter att detta tidningsnummer har börjat sprida sig, men också genom den alltid lika effektiva "mun-mot-mun-metoden".

Att yrkesarbetande valthornister snabbt intresserar sig för Svenska Hornsällskapet och ser möjlighe-

terna och fördelarna, är väl på ett sätt en av förutsättningarna för att kunna starta en sådan här förening. Icke desto mindre måste vi även förankra ett intresse bland fritidsmusiker och studerande, för att på så sätt känna att vi arbetar på en bred bas med olika intresseinriktningar. Det är detta arbete som nu ligger framför oss. Att leta upp de intresserade som inte hänger på låset när affären öppnar, men som ändå skulle vilja gå in och handla...

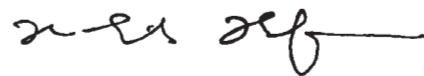
Spännvidden och dynamiken bland medlemmarna hoppas jag skall utgöra något positivt för föreningens verksamhet, och det blir samtidigt en utmaning för oss i styrelsen att kunna erbjuda alla något passande och intressant. Samtidigt vet vi ju inte vad som är passande och intressant om ingen ger oss förslag eller kommer med idéer. Så därför vill jag gärna passa på att uppmuntra alla som sitter inne med funderingar att höra av sig till oss i styrelsen eller till tidningsgruppen.

De sista raderna skulle jag gärna vilja ägna åt en kort beskrivning av herr ordföranden. Jag sitter just nu

upptagen i en mängd skrivarbeten som hör högskoleexamen till. Om två veckor utexamineras jag från Ingesunds Musikhögskola i Arvika, som musiklärare i musikteori och valthorn. Dock vill jag inte på långa vägar kalla mig någon utstuderad valthornsfanatiker.

Tiden med instrumentet delar jag också med mitt djupgående intresse för ämnet musikteori, vilket avspeglas i min utbildningsprofil. Till detta tillkommer också mindre, men dock intensiva, passioner för musicaler, Strauss-operor och TV-serien Rederiet! Dessvärre ter sig framtiden just nu något oviss (inte för rederiet, men för mig), då jag inte har något arbete som väntar på mig till hösten. Men man kan väl inte få allt redan från början?

Skam den som ger sig!



Hans-Erik Holgersson
Ordförande Svenska Hornsällskapet

Svenska Hornsällskapets bildande

Äntligen är vi igång med arbetet med en riksomfattande organisation för alla oss som tycker att horn är viktigt och roligt.

Vi var cirka 45 personer som träffades på Myntet i Stockholm den 14 Mars 1993. Det var både överaskande och glädjande att så många tog sig tid att närvara denna smått historiska dag. Lika glädjande var att gruppen representerades av hornister från hela landet. Från Boden till Malmö och både amatörer och proffs.

Att intresset för ett hornsällskap är stort visade också det stora antalet intresseanmälningar (ca 55) som kommit in från personer som inte hade möjlighet att komma till Myntet. Föreningen är m a o redan drygt hundra medlemmar stark vilket betyder mycket för det inre arbetet.

Dagen inleddes med att **Ib Lansky-Otto** med stor värme välkomnade oss till dagens möte. Därefter fick vi avnjuta **Mozarts** Ouvertyr till Trollflöjten i **Alan Civils** arrangemang för hornkvartett. Det var **Esa Tapani, Tom Skog, Susan Skog och Hans Larsson** från Sveriges Radios Symfoniorkester som spelade för oss. När dessa vackra toner klingat ut berättade **Thomas Ekman** för oss om **Louis-Francois Dauprat's Method for Cor Alto and Cor Basse** (Paris, 1824) som nu är på



Hans Larsson, Susan Skog, Tom Skog och Esa Tapani från Radiosymfonikerna spelar Mozart

väg att tryckas på nytt. Boken är översatt till engelska och innehållet omfattar alla aspekter av hornspel. Här har vi ett mycket intressant verk som både kan ge oss kunskaper om hur man såg på hornspelet då och värdefulla ideer att använda nu.

Leopold Mozarts alphornkonsert sista satsen i arrangemang för vattenslang och hornkvintett blev den bejublade avslutningen innan vi tog fatt i själva bildandet av Svenska Hornsällskapet. Det var **Ib** som med stolt slangföring spelade solostämman ackompanjerad **Gunnar Wennberg, Janne Olsen, Björn**

Törnblom, RoseMarie Petterson och Fredrik Dickfeldt.

Så småningom hade vi klarat av alla formaliteter, (protokollet från mötet finns att läsa på annat ställe i tidningen) och vi kunde ägna oss åt lite mer informella möten. Några hornister hade inte sett varann på länge, andra träffades för första gången. Det var dessutom skönt att få röra på sig lite, i ett rum serverades kaffe och visades hornvideos, man kunde prova horn i ett annat och tidningsgruppen sammanträdde i ett tredje. **Anita Andersson** informerade oss om de stora hornsymposier som ska vara den närmsta tiden. Dels det internationella som går av stapeln i Florida i Maj -93 dels det skandinaviska hornseminariet i Danmark i sommar.

Det var som ni förstår en härlig dag. Tack alla ni som var med och gjorde den så fin. Tack **Ib** och alla andra som stod för underhållningen. Ett särskilt tack vill jag också rikta till Stockholmsmusikens hornister som hade lagt ned mycket arbete på att ordna lokaler och fika åt oss. På återseende!



Maria Becker



RoseMarie Petterson, Björn Törnblom, Fredrik Dickfeldt, Janne Olsen och Gunnar Wennberg ackompanjerar Ib och dennes trädgårdsredskap

Hornets Historia

I

av Thomas Ekman

I en serie berättelser har jag tänkt att på ett enkelt sätt berätta om hornets historia från slutet av 1600-talet fram till idag.

Vi börjar 1680 med en resa som den unge böhmiske greven **Franz Anton Sporck** (1662-1738) gjorde genom mellan-Europa och som avslutades i Versailles hos **Louis den XIV**. Här kom den jakt- och musikintresserade greven för första gången i kontakt med de i Frankrike nyligen konstruerade *Cor-de-chasse* (jakthorn).

Vid de kungliga jakterna i Versailles hade Sporck hört fransmännens sätt att använda jakthornet. Man skulle översködligt kunna indela jakthornspelet på följande sätt:

- **Signaler** (ca 30 stycken) för att driva på hundarna, varna, ropa på hjälp eller på annat sätt tala om omständigheter under jakten.
- **Fanfarer** En för varje djurart. Flera för hjordar av djur beroende på antal.
- **Airs** Små flerstämmiga stycken för att markera jaktens slut och för att underhålla under efterföljande fest.

Förutom hornspelet vid jakt är det troligt att Sporck också hörde någon av **Jean-Baptiste Lullys** (1632-1687) opera/teaterstycken. Hornen deltog inte i orkestern i dessa operor utan hade som upp-



Ryttare med jakthorn.
Detalj ur *Jäger und Falkoniers* (1728) av Johann Elias Ridinger.

gift att på scenen spela *Airs* för att göra jaktscener mer autentiska.

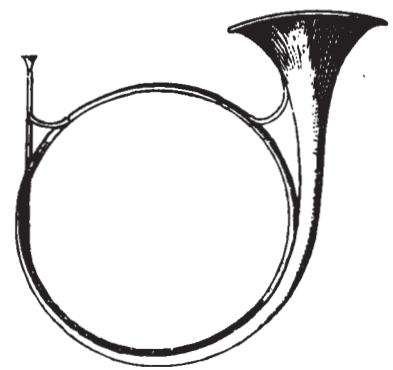
Sporck blev så imponerad av detta att han vid sin hemkomst till Lissa i Böhmen 1681 bestämde sig för att skicka två av sina anställda kammarjägare och organister till Versailles för utbildning i konsten att blåsa jakthorn. De två var **Wenzel Sweda** (1630-1710) och **Peter Röllig** (1650-1723). Efter ett par månaders träning återvänder de till Lissa, deltar därefter i greve Sporcks jakter samt börjar att undervisa i hornspel.

Instrumenten som Röllig och Sweda spelade på var tillverkade i Nürnberg av **Johann Wilhelm Haas** och **Johann Leonhard Ehe**. Jakthornen hade en stor kroppsdiameter för att kunna bäras över axeln vid rytt.

Mensuren på jakthornen var tunn och klockstycket var smalt och litet. Munstycket var stort i diametern, cup-format med en bred kant (rand). Detta munstycke samt jakthornets konstruktion och längd (oftast D eller Ess) gör att man redan vid en relativt svag nyans uppnår den för jakthornen så



Jakthornsmunstycke i genomskärning



Jakthorn

karaktistiska spräckande, skrällande tonen.

Greve Sporcks jakt och musikin- tresse kom alltså att betyda starten för hornspelet i Böhmen. Samtidigt (1681) som Röllig och Sweda var i Versailles annonserar för första gången **William Bull** (Kung Charles II av England trumpetmakare) att han har en ny adress i London och att han har trumpeter och *French Horns* till försäljning. Charles II var ofta på besök i Paris och

kunde inte heller motstå charmen hos jakthornen. Charles II har säkerligen haft ett exemplar av de fransktillverkade hornen med sig till William Bull som Bull sedermera kopierade.

Intressant är namnet *French Horn*, som här används för första gången och som fram till 1971 (då International Horn Society rekommenderade att den korrekta benämningen skulle vara *Horn*) har varit engelska språkets benämning

för allt från 1600-talets jakthorn till dagens moderna ventilhorn. Om I.H.S.:s föreslagna förändring kommer att lyckas återstår att se. Än så länge lyckas I.H.S. inte ens hålla sitt eget forum: The Horn Call fritt från benämningen *French Horn*.

Nästa berättelse kommer att handla om hur hornet blev ett orkesterinstrument.



Thomas Ekman

SKIVOR

presenterade av Thomas Ekman

För den unga generationen hornintresserade kommer här en lista på äldre legendariska inspelningar som finns att tillgå på CD. Listan är inte komplett utan ett urval - det finns säkert utöver dessa flera viktiga inspelningar att nämna.

I kommande nummer kommer nya inspelningar att presenteras. Frågor om äldre inspelningar (78, Lp eller radio/band) besvaras gärna (om jag kan). För de som är intresserade av äldre skivor (Lp och 78:or) kan jag rekommendera att söka medlemskap i en skivklubb som vare månad utbjuder ett tusental begagnade skivor till försäljning. Medlemsantalet är begränsat till 1000 så man hamnar först på en väntelista till dess någon plats är ledig.

Skivklubbens adress:

Ars Antiqua
6060 McNeely St.
Ellettsville
IN 47429 U.S.A.

Lista på äldre inspelningar på cd:

Rolf Bengtsson

- Stockholms Filharmonikers Blåskvintett spelar Ligeti, Villa-Lobos, Rosenberg och Nilsson. Insp:1969-72 CD EMI 7638672

Roland Berger

- Mozarts Serenader och Divertimento (8 CD) Wiener Mozart Ensemble, Dir: Willi Boskovsky CD DECCA 430 311-2

Myron Bloom

- Brahms horntrio. R. Serkin och M. Tree. Insp:1960 CD SONY MPK 46448
- Schubert: Auf dem Strom. B. Valente och R. Serkin. Insp:1960 CD SONY SBK 48176

Aubrey Brain

- Brahms: Horntrio. R. Serkin och A. Busch. Insp:1933 CD TESTAMENT SBT 1001
- J-S. Bach: Brandenburgkonsert nr 1. Buch Chamber Players Insp:1935 CD EMI CHS 7640472

Dennis Brain

- Direktsändningar i Radio av Mozart nr 3, Malipero, Dukas, Marais, Strauss nr 2, Hindemith hornkvartett och Seiber. Insp: 1953-57 CD AS-DISC AS 356
- Britten: Serenade. P. Pears och The Boyd Neel Orchestra Dir: B.Britten Insp: 1944 CD DECCA 425 996-2
- J-S. Bach: H-moll mässan. Chor und Orchester der Gesellschaft der Musikfreunde, Wien Dir: Herbert von Karajan Insp:1953 CD EMI CHS 7635052
- Mozart: Hornkonsert nr 1-4 Philharmonia Dir: Karajan Insp: 1953 CD CDH 7610132
- Mozart: Hornkvintett Grillerkvartett Insp: 1944 CD DECCA 425960-2
- Mozart: Serenade nr 11 och 12 London Baroque Dir: Haas Insp: 1957 EMI CDM 7639582
- Mozart: Pianokvintett K.452 Philharmonia Wind Gieseking Insp: 1955 CD EMI CHS 7637092
- Mozart: Sinfonia Concertante K.297b Philharmonia Wind Dir: Karajan Insp: 1953 CD EMI CMS 7633162
- L. Mozart: Konsert för "vattenslang" och ork. Hoffnungskonsert 1956 CD EMI CMS 7633022
- R. Strauss: Hornkonsert nr 1 Philharmonia Dir: Galliera Insp:1947 CD TESTAMENT SBT 1009
- R. Strauss: Hornkonsert nr 1 och 2, Hindemith: Hornkonsert Dir: Sawallisch och Hindemith Insp:1956 CD EMI CDC 7478342
- The art of Dennis Brain (12CD) Allt vad Dennis Brain inspelade av solo och kammarmusik på HMV (EMI) CD EMI-JAPAN TOCE-8086-97

Aubrey och Dennis Brain

- Mozart: Hornkonsert nr 2 (Dennis), Hornkonsert nr 3 (Aubrey), Divertimento i D K.334 (Aubrey och Dennis) Insp: 1939, 1940 och 1946. CD EMI CDH 7641982

Alan Civil

- Brahms: Horntrio H. Menuhin och Y. Menuhin Insp: 1966 CD EMI CDM 7639882
- J-S. Bach: Brandenburgkonsert nr 1 Philharmonia Dir: Klemperer Insp 1961 CD EMI CMS 7641502
- J-S. Bach: H-moll mässon Philharmonia Dir: Klemperer CD EMI CMS 7633642
- Beethoven: Oktett, Sextett, Rondino och Marcher London Baroque Dir: Haas Insp:1959 CD EMI 7641352
- Britten: Serenade R. Tear Northern Sinfonia Dir: Marriner Insp: 1970 CD EMI CDM 7695222
- Mozart: Hornkonserter Royal Philharmonic Dir: Kempe CD EMI EMX 2004
- Mozart: Hornkonserter Academy of St.Martin Dir: MarrinerInsp: 1971 CD PHILIPS 420709-2
- Mozart: Serenade K.388, Divertimento K.252, K.253, K.270, K.289. London Wind Soloists Insp: 1963 CD DECCA 430298-2
- Mozart: Serenade K.361 och K.375 London Wind Soloists Insp: 1963 CD DECCA 425421-2
- Beethoven, Mozart: Pianokvintetter Ashkenazy London Wind Soloists Insp:1966 CD DECCA 421151-2

Peter Damm

- Mozart: Hornkonserter Staatskapelle Dresden Dir: Blomstedt Insp: 1974 CD EURODISC VD 69254
- R. Strauss Hornkonsert nr 1 och 2 Staatskapelle Dresden Dir: Kempe Insp:1976 CD EMI CMS 7643422

Mason Jones

- Mozart: Hornkonserter, Sinfonia Concertante Philadelphia Orchestra Dir: Ormandy Insp: 1957, 61 och 62CD SONY SM3K 47215
- Hindemith: Hornsonat, Althornssonat (på Althorn) G. Gould Insp: 1975 och 76 CD SONY SM2K 52671

Ib Lanzky-otto

- L-E. Larsson: Hornconcertino Filharmonins Kammarensemble Insp:1971 CD BIS 473/474

Albert Linder

- Atterberg: Hornkonsert Göteborg Symfoniorkester Dir: Oskamp Insp: 1980 CD MUSICA SVECIAE CAP 21364

Gerd Seifert

- Beethoven: Septett, Sextett Op 81b Berlin Phil. Oktett Insp: 1968 och 71. CD PHILIPS 426091-2
- Mozart: Hornkonserter Berliner Philharmoniker Dir: Karajan Insp: 1969 CD DG 419057-2
- J-S. Bach: H-moll mässon Berliner Philh. Dir: Karajan CD DG 415622-2

Barry Tuckwell

- J-S. Bach: Brandenburgkonsert nr 1 och 2! Academy of St.Martin Dir: Marriner Insp:1971 CD PHILIPS 426088-2
- Brahms: Horntrio Ashkenazy och Perlman Insp:1969 CD DECCA 433695-2
- Britten: Canticum III Still Falls the Rain Pears och Britten Insp:1961 CD DECCA 425716-2
- Mozart: Hornkonserter London Symphony Dir: Maag Insp:1959 CD DECCA 417767-2
- Mozart: Hornkonserter Academy of St.Martin Dir: MarrinerInsp: 1972 CD EMI 7695692
- J. Haydn: Hornkonsert nr 1 och 2 Academy of St. Martin Dir: Marriner Insp: 1966 CD DECCA 430633-2
- Zelenka: Die Orkesterwerke (3CD) Insp: 1977, Archiv Produktion 423 703-2



Thomas Ekman

Barockhorn funna i Maria kyrka

Vi är inte bortskämda med gamla originalhorn i vårt avlägsna land. Därför är det roligt att se att man fortfarande hittar instrument i skrubbar och vrår...

För en tid sen fann man i Maria Magdalena församling två stycken barockhorn tillsammans med 3 tromboner.

Trombonerna, en alt-, en tenor- och en bastrombon är alla troligen gjorda av Friedrich Ehe, känd tillverkare av brass instrument under senbarocken. Trombonerna är tillverkade 1741-43. Till dessa finns en väska som rymmer alla tre instrumenten. Både trombonerna och väskan är i fint skick.

Hornen (som naturligtvis får stå i fokus i den här artikeln) är så kal-

lade jakthorn, dock av det mindre slaget. Radien är ca 50 cm, de är virade tre varv, klockstyckena är ca 20 cm i diameter, munröret är fast och stämbygel saknas. Hornen kan alltså inte transponeras. De är ca 490 cm långa och förmodligen stämda i C-basso (vid a=415 Hz). De saknar naturligtvis ventiler och nodhål. (På 1960-talet började man borra hål i barocktrumpeter och horn för att på det viset rätta till intonationsproblemen på vissa toner. Man har inte hittat något instrument från första hälften av 1700-ta-

let som varit försett med nodhål.) Inget av hornen är i spelbart skick eftersom de läcker. De många (klumpiga) lagningarna skvallrar om att de är väl använda instrument.

På ett av hornen satt när fynden gjordes ett munstycke som passade väl och kan vara original eller åtminstone från hornets tid. Annars brukar munstycken ha den egenheten att de stannar kvar hos hornisten när denne lämnar ifrån sig eller byter instrument. De är dessutom sällan signerade eller märkta.

Det är därför ont om munstycken som säkert kan knytas till ett visst horn.

Munstycket är ganska brett och liknar ett stort trumpetmunstycke (ungefär som på bilden i Thomas Ekmans artikel om hornets historia).

Dessa horn har på klockorna märkningen:

IOHANN HEINRICH EICHENTOPF 1737

Johann Heinrich Eichentopf

(1678-1769) var verksam i Leipzig fr o m slutet av 1600-talet. Eichentopf är mest känd för sina träblåsinstrument, men byggde även brass- och stråkinstrument. Han var med stor sannolikhet vän med **J. S. Bach**, som verkade i Leipzig 1723-1750. Det finns inte många instrument bevarade, men i synnerhet hans oboer anses vara av mycket hög kvalitet. Den täta kopplingen med Bach och Leipzig betyder sannolikt att Eichentopfs instrument återspeglar det aktuella idealet i Bachs omgivning.¹

Det är ett ovanligt fynd. Enligt Helén Albertsson på Musikmuséet finns det förutom dessa instrument endast fem stycken horn funna som säkert kan identifieras som Eichentopfs.

Det trumpetliknande munstycket tyder på att hornens exekutörer även spelade trumpet. Förmodligen var trumpeten deras huvudinstrument. I Leipzig fanns vid denna tid stadsmusikerna, *Kunstgeiger* och *Stadtppfeifer*. Stadspiparna hade högst status och var bäst betalda. Dessa musiker måste behärska en rad instrument. 1743 komponerade *Görner*, organist i Leipzig, ett antal stycken att användas vid provspelning: en sats för trumpet, en sats för alttrombon, en sats för sinka, två satser för violin, två satser för oboe och en sats för F-horn.² Alla dessa stycken för en tjänst... 1745 skriver Bach i berömmande ordalag om **Carl Friedrich Pfaffe**, som hade provspelat till en tjänst som stadsmusiker. Han spelade då violin, oboe, traversflöjt, trumpet, horn (*Waldhorn*) samt *übrigen BassInstrumenten*



Fader Bergström i aktion (*Fredmans Epistel nr 8*). Hornet liknar instrumenten i Maria, dock är det "uträtat" av den okände konstnären (för att få in den rätta posen?).

(förmodligen cello, kontrabas och fagott).³

20 år senare provspelade två musiker till tjänster som *Kunstgeiger* och fick då spela en hornkonserter, en konsert för traversflöjt, en violintrio, en koral för dragtrumpet, en koral på diskant-, alt-, tenor- och bastrombon.⁴

— Inte konstigt att man använde så likartade munstycken som möjligt på brassinstrumenten.

Man kan jämföra med hovkapellet i Dresden, där musikerna endast fick spela ett instrument. Det innebar att hornisterna blev virtuoser på sitt instrument och att de utvecklade hornspelet så att det kom att skilja sig från trumpetarnas spelsätt.⁵

Det finns fler kopplingar till Bach. I en förteckning över instrument i Cöthen, *Vorrath bei Hochfürstl. Musikalien Cammer*, 9/10 1773, finns bl a dessa instrument uppräknade:

- 2 G Hörner, J. G. Eichendopf
- 2 Dis [Eb] Hörner, J. H. Eichendopf

J. G. Eichendopf var förmodligen bror till Johann Heinrich. (Stavningen var det litet si och så med på den tiden.)

Dessa instrument fanns alltså i Cöthen, där Bach var Kapellmästare mellan 1717 och 1723 och där han skrev och förmodligen också framförde första Brandenburgkonserterna med de två obligata *Corni di Caccia*.

Barockhorn funna...

Maria kyrka

Det är svårt att veta vilken musik som spelades i Maria kyrka under den här tiden. Man annonserade inte i tidningarna och det verkar inte finnas några tryckta program. Beträffande Bach kan det vara värt att notera att hans musik, enligt de annonseringar för konserter som gjordes under 1700-talet, uppfördes för första gången i Stockholm så sent som 1780, då Bach varit död i 30 år. Det var för övrigt enda gången på 1700-talet som J. S. Bach spelades på "offentlig" konsert.⁶ Huruvida Bachs musik förekom i kyrkliga sammanhang är ovisst. Det populäraste tonsättarna tycks ha varit Roman, Händel och Pergolesi.

Organist i Maria kyrka vid den här tiden var **Ernst Johan Londicier** (1717-1763) och dennes bror, **Georg Rudolf**. Ernst Johan uppträdde som organist redan vid 8 års ålder och fick organisttjänsten i Maria 1730, 13 år gammal. Han gjorde sig känd som en framstående orgelvirtuos, längre fram jämförd med Vogler, den kanske mest berömde av 1700-talets organister i Stockholm. Georg Rudolf, som tog över broderns jobb i Maria, blev avsatt 1750. Efter att ha blivit varnad upprepade gånger fick kyrkorådet slutligen nog när först haft "allehanda upptåg" under högmässan och sedan, när han hade blivit uteläst från orgelläktaren, med hjälp av en yxa försökt bryta sig in mitt under aftonsången...⁷

En flyktig koll i kyrkans räkenskaper har vare sig kunnat bekräfta eller dementera att instrumenten har använts i församlingens aktiviteter. De kan mycket väl vara så att hornen har använts på annat håll och hamnat i kyrkan betydligt senare.

Bellman

Det kan finnas en koppling till **Carl Michael Bellman** (1740-1795) och hans hornister i Fredmans Epistlar och Sånger. Mellan åren 1777 och 1792 var **Olof Åhlström** (1756-

1835) organist i Maria. Det var Åhlström som 1790 och 1791 arrangerade melodierna som Bellman använde sig av i sina diktverk. Maria var också Bellmans församling, han är född praktiskt taget i samma kvarter som kyrkan, hans morfar var kyrkoherde där och han bodde större delen av sitt liv på söder.

Eftersom hornen är så pass väl använda, är det troligt att de har använts i flera decennier. Det är däremot tveksamt om man kan ha haft någon användning av ett barockhorn i C utan stämbygel efter år 1800.

Därför är det mycket möjligt att hornens sista tid som ljudande instrument var under Åhlströms tid i Maria. Den tid då också Bellman med vänner vistades där.

Kopior?

Nu ska hornen och trombonerna konserveras av Riksantikvarieämbetet, sedan är läget ovisst. Man har visat störst intresse för trombonerna, men kanske är någon också intresserad av kopior även på hornen?

Noter:

1 Gunno Klingfors, Bach går igen, doktorsavhandling Göteborgs Universitet 1991 s 315 o 326 och Grove 1984 [Eichentopf]

2 Klingfors s 321

3 Bach-Dokumente 1963 Leipzig I-80
4 Schering 1941, Musikgeschichte Leipzigs III

5 Thomas Hiebert, Virtuosity, Experimentation and Innovation in Horn Writing from early 18th-century Dresden, Historic Brass Society Journal Vol 4, s 113

6 Patrik Vretblad, Konsertlivet i Stockholm under 1700-talet, s 211

7 Arne Munthe, Västra Södermalm in till mitten av 1800-talet, 1959, s 233



Daniel Brandell



Naturhornfestival i Essen

Mellan den 7 och 12 september 1993 anordnas **Internationales Naturhornfestival 1993**. Anordnare är **Deutsche Naturhornsolisten**. Man lockar med följande namn:

- Hermann Baumann
- Les Trompes de France
- La Stagione Frankfurt
- Lowell Greer
- Anthony Halstead
- Andrew Joy
- Ab Koster
- Michel Garcin Marrou
- Claude Maury
- Thomas Müller
- Deutsche Naturhornsolisten
- Francis Orval
- Michael Schneider

Programmet innefattar bl a mästar-klasser, föredrag, jakthornens dag, kammarmusikkonserter och två orkesterkonserter, en i barockstil och en klassisk, båda med tidstroga instrument i orkestern.

Deltagaravgiften är 290 DM.

För mer information kontakta

Internationales Naturhornfestival Essen

Folkwang Hochschule Essen
Klemensborn 39

D-4300 Essen 16 (werden)

Tel: 02 01/49 03-166

Fax: 02 01/49 03-167



Säljes

Alexander modell 102

med stoppventil

pris: 20 000:-

Anita Andersson

08-669 68 42

Repertoartips

Under den här rubriken är det meningen att vi ska få läsa om just repertoartips för hornister. Kanske har du spelat något trevligt, kul, hemskt, (mm) stycke ensam eller tillsammans med andra hornister eller andra instrumentalister.

Eftersom hälften av tidningsgruppen lever ihop med fagottister beslöt vi att det första gången skulle handla om horn/fagott-repertoaren.

Yizak Barsam

Three Encores (Israeli Music Publications)

Nutida (1965) verk - tekniskt krävande i båda stämmorna.

Adolphe Blanc

Tre sonater (Ed. Pizka - Collection Leloir)

Tre trevliga små sonater av en för mig okänd wienklassisk tonsättare (hornist?). (Tyvärr finns det en del slarvfel i notutskriften.)

Frederic Duvernoy (1765-1838)

Two sonater (Ed. Pizka/Ed. KaWe - Collection Leloir)

En längre och en kortare sonat av den berömde franske hornisten Duvernoy. Båda är roliga att spela. (Även här en del slarvfel i utskriften.)

Francois-Joseph Fetis (1784-1871)

Cinq Sonatines (Ed. Billaudot - Collection Leloir)

Fem korta, lätta och roliga småstycken som t ex passar att spela som extranummer. De går bra att använda i musikundervisningen. Hornstämman är skriven för *Cor d'Harmonie*. Fetis var belgisk musikforskare, skriftställare, pedagog och tonsättare. (En del feltryck i noterna, även här!)

Jean-Francois Gallay

Tre sonater (Ed. Billaudot - Collection Leloir)

Trois Récréations (Ed. Pizka)

Naturligtvis har även Gallay skrivit musik för horn och fagott - fast egentligen är verket skrivet för vilket basinstrument som helst, t ex cello.

De två utgåvorna skiljer sig en del från varandra. Pizkas utgåva är en fotokopia av originalutgåvan, där hornet har en egen stämma och basen en. I Billaudots utgåva däremot är det skrivet i "partitur". Dessutom är hornstämman transponerad till F-horn och basstämman är tillrättalagd för att passa fagott (inga dubbelgrepp t ex).

Förövrigt är musiken "typisk" Gallay.

Eugene Hartzell

Workpoints 7 (Doblinger)

Nutida (1980) tekniskt krävande verk med stort omfång i båda stämmorna.

Karol Kurpinski (1785-1857)

Pejzaz Muzyczny (PWM Edition)

"Musikaliskt landskap". Roligt, underhållande stycke med korta delar som har beteckningar som t ex *Polonaise rustique, a la corna muse* och *col chasse*.

Karol Kurpinski var verksam som kompositör, dirigent och lärare i Warsawa. I den här utgåvan får man dessutom ett till verk av Kurpinski på köpet: *Nocturne* för horn, fagott och viola.

W. A. Mozart (1756-1791)

Sonata KV 292 (Ed Pizka/Ed KaWe) arr: Weelink

Den här sonaten är ett arrangemang av sonaten för fagott och cello. -Men hornet spelar fagottstämman och fagotten cellostämman. Tonarten är F-dur (originalet i Bb-dur).

Om man vill roa sig med att spela låghorn kan man byta stämmor så att fagotten spelar sin fagottstämma i original (Bb-dur) och hornet spelar fagottstämman i den arrangerade utgåvan (F-dur). Originalsättningen är utgiven av Ed. Breitkopf.

Johann Wenzel Stich/Giovanni Punto (1746-1803)

Sonata (Ed. KaWe - Collection Leloir)

Rolig sonat i fyra satser av hornvirtuosen Punto. En hel del att göra i båda stämmorna.

Alec Wilder (1907-1980)

Twelve Duets for Horn and Bassoon (Margun Music)

Tolv duetter av skilda karaktärer, både tekniskt, rytmiska och koralartade, harmoniska satser. Jättekul musik!

Nästa repertoartips kommer att handla om musik för horn och gitarr. -Det kommer att bli en mycket kort artikel om inte ni, kära medlemmar i Svenska Hornsällskapet, kommer andra och flera tips!



Crister Printz

Protokoll fört vid konstitutionerande årsmöte för Svenska Hornsällskapet den 14 mars 1993 i Stockholm

- 1 Mötets öppnande.
- 2 Till ordförande för mötet valdes Per-Olof Blomqvist.
- 3 Till sekreterare för mötet valdes Annmari Wangin.
- 4 Till justeringsmän tillika rösträknare valdes Maria Becker och Lena Forén-Ericsson.
- 5 Dagordningen upplästes och godkändes.
- 6 Beslut om bildande av en svensk hornklubb/förening besvarades med ett enhälligt ja. Mötet enades om Svenska Hornsällskapet som namn på föreningen, översatt till engelska blir det The Swedish Horn Society.
- 7 Föreliggande stadgeförslag, med ändring av namnet i §1, godkändes av mötet.
- 8 Mötet beslutade att årsavgiften ska vara 200:- för vanliga medlemmar, 100:- för studerande och 300:- för en familj.
- 9 Till Svenska Hornsällskaps ordförande valdes Hans-Erik Holgersson.
- 10 Till sekreterare valdes Helena Sandström på ett år, till kassör valdes Anita Andersson på ett år och till övriga ledamöter valdes Rolf Bengtsson och Thomas Kjellén på två år.
- 11 Till Styrelsesuppleanter valdes Ingemar Näslund på två år och Staffan Sjösvärd på ett år.
- 12 Till revisor valdes Per-Olof Blomqvist.
- 13 Till arbetsgrupp för medlemsbladet valdes Thomas Ekman och Daniel Brandell på två år, Sven Eliasson och Christer Printz på ett år.
- 14 Till valberedning valdes Maria Becker, Fredrik Dickfelt och Annmari Wangin.
- 15 Övriga frågor:

Mötet enades om att ersättning utgår till styrelsemedlemmar för resa till och från styrelsemöten med billigaste färdstätt. Ersättning utgår också för telefonsamtal, porto och dylikt.

På en förfrågan från Göteborgs hornklubb uppdrog mötet åt styrelsen att undersöka om, och i så fall på vilket sätt, lokala klubbar eller föreningar kan ansluta sig till Svenska Hornsällskapet. Mötet uppdrog också åt styrelsen att undersöka hur medlemmar i Svenska Hornsällskapet kan ansluta sig till de nordiska hornklubbarna.

Mötet beslutade att det på inbetalningskortet ska finnas möjlighet att fylla i personnummer (frivilligt), yrkeskategori (stud., frilans, professionell osv), anmälningsavgift och gåvor.



Åk till Danmark!

Den danska hornklubben anordnar det 11:e skandinaviska hornseminariet 27/6-4/7 1993. Seminariet äger rum i Humblebæk utanför Köpenhamn.

Lärare blir:

- Radovan Vlatkovic
- Peter Damm
- Frøydís Ree Wekre
- Ib Lanzky-Otto

På programmet står bl a solokonsert, undervisning, föredrag och not- och instrumentutställning. Man vänder sig till såväl studerande och amatörer som professionella hornister.

Priset blir max 2950 D.kr.

Mer information och anmälningsblanketter finns hos

Ejvind Frantzen
Kaningårdsvej 27
2820 Virum, DK

Mästarkurs för brassmusiker

10 - 18 september 1993 anordnas i Bern i Schweiz en mästarkurs med Radovan Vlatkovic som hornlärare. Övriga lärare är: Stanko Arnold, trumpet och Branimir Slokar, Trombon.

Kontakta

Konservatorium für Musik + Theater
Sekretariat Meisterkurse
Kramgasse 36
CH-3011 Bern (Schweiz)

23:e internationella mästarkursen i Rhein- bergerhaus

5/7 - 15/7 -93 anordnas en solo och kammarmusikkurs med Herman Jeurissen som hornlärare

Kontakta

Sekretariat der Internationalen Meisterkurse
St Florinstraße 1
Postfach 435
FL-9490 Vaduz
Tel: ++41-75-23 24620
Fax: ++41-75-23 24642



Stockholms Symphonic Band som är en bra amatörorkester behöver utöka hornsektionen med några ytterligare valthorn.

Vi spelar många olika typer av musik, allt från klassiskt till storband och har dessutom trevligt tillsammans.

Varje termin förgyller vi med flera konserter i olika sammanhang.

Gå till närmaste telefon och ring till Peter Cederwall, orkesterns musikaliske ledare.

Tel Arbete 08-706 75 00

Tel Hem 08-80 14 63

Vill du bli medlem i

Svenska Hornsällskapet?

Är du inte medlem redan, eller känner du någon eller några hornister (eller andra intresserade) som skulle vilja bli medlemmar i Svenska Hornsällskapet?

Årsavgiften i Svenska Hornsällskapet är 200 kr (100 kr för studerande, 300 kr för en hel familj)

Vill du bli medlem i SHS sätter du in pengarna på postgirokonto 58 31 07-8

